

Prof. Dr. Josef Opatrný
Středisko ibero-amerických studií
FF UK

Oponentský posudek diplomové práce

Veronika Šmausová, *Mediaální strategie zapatistického hnutí: vizuální reprezentace EZLN v časopisu Proceso*, 134 str. rkp.

Diplomantka se ve své práci věnovala zkoumání segmentu problematiky, která přitahovala v roce 1994 velmi intenzivní pozornost mexické společnosti a potom budila debatu v jisté části společnosti v jiných zemích amerického kontinentu a Evropy, tedy tzv. zapatistického hnutí. Sledovala jeho vizuální prezentaci v letech 1994 až 2001 na stránkách časopisu *Proceso*, který s hnutím sympatizoval a poskytoval mu více prostoru, než jiné tiskoviny v Mexiku, o jiných částech světa nemluvě.

Svoji velice pěknou analýzu uvedla historickou kapitolou, v níž představila ve zkratce situaci v Mexiku a Chiapasu v druhé polovině dvacátého století. Důraz přitom kladla především na stav ekonomiky a sociální problémy, méně pozornosti už věnovala vývoji v politické sféře. Kapitulu pak zakončila velmi fundovaným a kompaktním přehledem historie zapatistického hnutí, čímž si vytvořila rámec pro analýzu, třeba říci zdařilou analýzu obrazu hnutí v podobě fotografií a v menší míře kreseb v časopise *Proceso* v druhé polovině práce.

Za ne zcela konzistentní považuji závěr celého textu. Autorka zde vyslovuje své závěrečné soudy jednak v oblasti analýzy obrazové prezentace hnutí, jednak ve sféře jeho významu pro celé Mexiko. Tady se střídavě kloní k názoru, že zapatistické hnutí „otevřelo dveře“ demokracii v Mexiku (viz str. 100) a probudilo mexickou občanskou společnost (zde cituje práci Gilberta a Otera z roku 2001) či že bylo pouhou součástí procesu demokratizace mexické společnosti. Sama v tomto kontextu dokonce na stejné straně píše: „Zapatistické povstání tedy bylo spíše výsledkem společenských procesů, než jejich iniciátorem.“ Jsem přesvědčen, že tato věta postihuje místo zapatistů v moderní mexické historii lépe, než tvrzení, že právě zapatisté otevírali dveře mexické demokracii. Je pak v této souvislosti otázkou, proč Šmausová nevěnovala v úvodní „historické“ kapitole větší pozornost postupné korozi pozic PRI v mexické společnosti a její touze po změně, jíž si povšimli dokonce někteří představitelé strany, a která se projevovala postupně stále výrazněji ve výsledcích voleb. Tento fakt diplomantka pouze registrovala, přičemž ponechala stranou souvislost mezi „probuzením“ občanské společnosti a výsledky vyšetřování tragických následků zemětřesení v roce 1985. Právě těchto skutečností mohla využít jako argumentů posilujících názor, že zapatistické povstání a celé hnutí bylo spíš výsledkem společenských procesů než jejich iniciátorem.

Z celé práce a zejména z analýzy prezentace hnutí na stránkách časopisu *Proceso* pak jasně vyplývá, Veronika Šmausová konstatuje tento fakt už na konci „historické“ kapitoly, že zapatisté představovali další z pokusů levicových intelektuálů v Americe i v Evropě najít alternativu pro dnešní podobu atlantického světa a využili pro svůj konstrukt existující situace Indiánů v Chiapasu, které získali pro své myšlenky promyšlenou strategií profesionálního antropologa vystupujícího na veřejnosti v masce pod přízviskem subkomandant Marcos. Amerika byla ostatně od své inkorporace do atlantického světa opakovaně místem sociálních experimentů, kdy se už michoacanský biskup Vasco de Quiroga pokusil v šestnáctém století

vybudovat novou společnost na biblickém základě. Jeho pokus skončil nakonec neúspěchem a otazníky se vznášejí i nad úspěchy zapatistů. Jistě se k nim mohou počítat změny v mexické legislativě ve prospěch indiánských komunit, zda tyto změny ovšem zastaví proces destrukce jejich tradičních hodnot a způsobu života je víc než sporné.

Z jazykového hlediska je práce jistě nadprůměrná, nenašel jsem jinak obvyklé gramatické chyby, slovník pak ve velké většině odpovídá nárokům kladeným na tento typ textu. Jen sporadicky se objevují žurnalismy typu „post“ (str. 29) či výrazy z obecné češtiny („hřebíkem do rakve“ na str. 31). O to víc pak překvapí u jinak skutečně kultivovaného projevu použití pokleslého spojení slov „nespočet“ a „bezpočet“ s jistě počítatelným předmětem úvahy - „zahraničních materiálů, ať již knih, absolventských prací nebo vědeckých článků, je nespočet“ (str. 20) nebo „Akademických článků ... je bezpočet“ či „mediálními strategiemi EZLN se zabývá bezpočet publikací a článků“, obojí na str. 21.

Celý text je pak příkladem práce, která byla přes všechny kvality dokončována evidentně ve spěchu a diplomantka neměla čas se k ní s odstupem vrátit. Kromě výše uvedených příkladů tak zůstala na straně 97 i formulace, která přisuzuje zapatistům neoliberalní rétoriku, evidentně zde chybí slova „kritika“ – podle mého názoru by tedy měl začátek věty znít: „Záslouhou kritiky neoliberalní rétoriky, odmítnutí smlouvy NAFTA ...“

Přes všechny kritické připomínky považuji ovšem práci za skutečně zdařilou. Doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnotit jako velmi dobrou.

V Praze, 1. září 2015.

Prof. Dr. Josef Opatrný